

Huvudansökan, kandidatprogram i kulturforskning

Urvalsprov 9.5.2019 kl. 13.00–17.00

Skriv ditt namn och dina personuppgifter med tryckbokstäver.

Skriv ditt namn med latinska bokstäver (abcd...), inte till exempel med kyrilliska bokstäver (абгд...).

Om du inte har en finländsk personbeteckning, skriver du istället din födelsetid.

Skriv dina personuppgifter på alla provpapper.

Efternamn	
Förnamn (alla)	
Personbeteckning	
E-postadress	
Telefon	

Kontrollera med hjälp av sidnumren att du har fått alla sidor.

Skriv din namnteckning i fältet nedan för att visa att du har kontrollerat ovan nämnda saker.

Namnteckning	
--------------	--

Om du vill att dina provsvar bedöms, lämna det nedanstående fältet tomt.

Om du inte vill att dina provsvar bedöms, skriv följande text i fältet nedan: "*Jag vill inte att mina provsvar bedöms*". I detta fall får du noll poäng i provet.

Att avstå från bedömning	
--------------------------	--

Läs noggrant igenom alla anvisningar

- Kontrollera att ditt provkompendium utöver titelbladet och anvisningarna (s. 1–2) innehåller följande sidor:
  - provfrågor och svarsfält (s. 3–8)
  - en separat materialdel (s. 9–10)
  - ett konceptpapper för egna anteckningar
- Vid bedömningen beaktas förmågan att gestalta helheter, att använda exakta begrepp, att uttrycka sig tydligt och att dryfta centrala frågor inom fackområdet. I del 2 bedöms därtill din förmåga att tillämpa dina kunskaper om centrala frågor inom fackområdet till det givna materialet.
- Skriv dina provsvar på svenska eller på finska. Svar som har skrivits på andra språk bedöms inte.
- Skriv varje svar i frågans svarsfält. Anteckningar som skrivits utanför svarsfältet beaktas inte i bedömningen.
- Skriv med blyertspenna och med tydlig handstil. Otydliga anteckningar bedöms enligt det alternativet som ger minst poäng.
- Du kan planera dina svar och skriva egna anteckningar på konceptpappret. Anteckningarna på konceptpappret beaktas inte i bedömningen. Du har fått ett konceptpappersark. Du kan få mera konceptpapper av övervakaren.
- Placera ditt provmaterial så att deltagare som sitter nära dig inte kan se dina svar och anteckningar.

Poäng

Urvalsprovet poängsätts på skalan 0–100. Poängen fördelar sig på följande sätt mellan provets olika delar:

Del	Du kan få	Du kan bli antagen bara om du får
1	0–60 poäng	minst 30 poäng
2	0–40 poäng	minst 20 poäng
Totalt	0–100 poäng	

Del 1 baserar sig på provlitteratur och del 2 baserar sig på materialet som delas ut vid provtidfallet och på provlitteratur.

Dina provsvar i del 2 av provet värderas inte ifall du inte uppnått lägsta möjliga godkända poängantal i provets första del.

När du vill lämna in ditt prov

Kom ihåg att skriva din namnteckning på provkompendiets titelblad, samt ditt namn på alla sidor där detta begärs. När du går för att lämna in provet, ta med alla dina saker från din plats. Lämna in alla papper, också konceptpappret, även om du har lämnat vissa eller alla uppgifter obesvarade. Bevisa din identitet när du lämnar in provpappren. Övervakaren antecknar att du deltagit i provet samt lämnat in provpappren i deltagarlistan. Övervakaren kan ge dig ett separat intyg över att du deltagit i provet om du behöver ett sådant.

DEL 1. Definition av begrepp utifrån litteraturen för urvalsprovet (0–60 poäng)

Uppgifterna i del 1 bygger på följande material:

- 1) Enqvist, Johanna: Hetken kestää elo tää, sekin synkkää ja ikävää – traumaattisten perintöjen terminologiaa. Ilmestynyt julkaisussa Suomen Museo 2018.
- 2) Säaskilahti, Nina: Konfliktinjälkeiset kulttuuriympäristöt, muisti ja materiaalisuus. Ilmestynyt julkaisussa TAHITI 1/2016.
- 3) Kangas, Reetta: Tito Pravdan pilapiirroksissa 1949–1950. Ilmestynyt julkaisussa Idäntutkimus 1/2016.
- 4) Savolainen, Ulla: Lapsuuden loppu ja Inkerinmaa Juhani Konkan muistelmateoksissa. Kasvu, ylirajaisuus ja kahden nykyisyyden muisti. Ilmestynyt julkaisussa Elore 2/2018.
- 5) Aula, Inkeri: Aistikävely kaupunkimaisemaan. Yhteisen tilan kokemus ja joutomaiden polut. Ilmestynyt julkaisussa Elore 1/2018.
- 6) Hakola, Outi: Kuoleamisen affektiivinen mainonta yhdysvaltalaisien saattohoitokotien markkinoinnissa. Ilmestynyt julkaisussa Lähikuva 3/2018.

Definiera följande sex (6) begrepp. Skriv svaren tydligt och använd språkligt korrekta hela satser, inte punktlistor. Överskrid inte det streckade svarsutrymmet.

1. "Vaikkea perintö" (enligt Enqvists och Säaskilahtis artikel)

---

2. "Rakenneanalyysi" (enligt Kangas artikel)

---

3. "Kulttuurinen muisti" (enligt Savolainens artikel)

---

4. "Rikkaruohottunut maisema" (enligt Aulas artikel)

---

5. "Affektiivinen mainonta" (enligt Hakolas artikel)

---

6. "Dialoginen unohtaminen" (enligt Sääskilahtis artikel)

DEL 2: Materialbaserade uppgifter (0–40 poäng)

Uppgifterna i del 2 bygger på följande material:

2.1 Textmaterial (s. 5–6):

- 1) 20 kertomusta siitä, mitä vanhuksille oikeasti tapahtuu hoivakodeissa: ”Viranomaisille ei tietenkään saa kertoa.” – Iltä-Sanomat 30.1.2019 (<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005982509.html>)
- 2) Yksityisten hoivajätien palvelukodeissa vallitsee pelon ilmapiiri. – Hoitajien keskustelufoorumi. Hoitajat.net (<https://hoitajat.net/ajankohtaista/yksityisten-hoivaj%C3%A4ttien-palvelukodeissa-vallitsee-pelon-ilmapiiri-r757/>)

2.2 Bildmaterial (s. 9–10):

- 1) Bild 1–2. Utsikt från kaféets parkeringsplats i Sovintovaara, Enare. (Foto: Lapland's Dark Heritage/Suzie Thomas)
- 2) Bild 3. En skylt fästad på en tyskillverkad stormkanon i Sovintovaara, Enare. (Foto: Lapland's Dark Heritage/Suzie Thomas)

Bekanta dig noggrant med materialet. Skriv svaren på uppgifterna tydligt i essäform och använd språkligt korrekta hela satser, inga punktlistor. Besvara båda frågorna.

Uppgift 2.1: Besvara uppgiften utgående från textmaterial 2.1

Analysera textavsnitten 1 och 2 nedan genom att granska den affektiva dynamiken i dem. Utnyttja Anna Rantasilas artikel ”Tahmaiset affektit. Fukushima Daiichin ydinonnettomuus YLE:n uutisoinnin verkkokommenteissa.” (Lähikuva 3/2018) i din analys. Svarsutrymmet finns under textavsnitten. Överskrid inte det streckade svarsutrymmet.

Textavsnitt 1:

Textavsnitt har avlägsnats på grund av upphovsrättsliga skäl.

Uppgift 2.2: Besvara uppgiften utgående från bildmaterial 2.2

På toppen av Sovintovaara i Enare finns en utsiktsplats och ett kafé, på vars uteservering man har utsikt över Enare träsk. På kaféets parkeringsplats finns en utställning som sammanställts av frivilliga aktiva. Där kan man se bland annat en tysktillverkad stormkanon som använts under fortsättningskriget, stjärten av ett tyskt Junkers-flygplan som sköts ner 1944 och föll ner i sjön Muttusjärvi samt traditionella träbåtar från Enare träsk. Stormkanonen användes av finska Försvarsmakten till 1960-talet, varefter den fungerade som övningsmål för armén och var nära att bli förstörd, tills personer intresserade av krigshistoria tog hand om den. Flygplanets främre del lyftes upp på 1960-talet och förstördes strax därefter. Medlemmar av Lapplands krigshistoriska förening lokaliserade senare de övriga resterna av flygplanet och lyfte upp stjärten 2003. Under de senaste åren har föreningen Pidä Lappi siistinä ry ("håll Lappland rent") städat bort krigsskrot från ödemarksområden i huvudsak med hjälp av frivilliga personer från södra Finland.

Analysera utställningen på Sovintovaara med utgångspunkt i fotografierna (sidorna 9–10), bakgrundsinformationen och de artiklar du läst. Utgå från hur något blir ett kulturarv (*perinnöllistyminen*) och vad ett svårt kulturarv är. Reflektera över vad 'utställningsföremålen' och deras historia berättar om behandlingen av närhistorien och krigets betydelse för den lokala identiteten i norra Finland. Överskrid inte det streckade svarsutrymmet.

Kulttuurien tutkimuksen valintakoe: arvosteluperusteet

Osa 1: Valintakoe kirjallisuuteen perustuvat tehtävät (0–60 pistettä)

1. Vaikea perintö (Enqvistin ja Sääskilahden artikkeleiden mukaan)

A. Kriteerit/konnotaatio/ hakija yhdistää termin seuraaviin asioihin (3 pistettä) (Enqvist)

Historian traagisiin, väkivaltaisiin ja traumaattisiin piirteisiin viittaavat termit vaikea [engl. difficult], synkkä [dark], negatiivinen [negative], kiistanalainen [contested] ja ristiriitainen [dissonant] ja että ne kuuluvat menneisyyttä ja kulttuuriperintöä tutkiviin tieteenaloihin.

B. Sisältö: hakija ymmärtää mistä on kysymys (4 pistettä)

Ilmaisut sisältävät oletuksen siitä, että tiettyjen menneisyydestä muistuttavien jälkien käsittely on edelleen vaikeaa, ahdistavaa, torjuttua tai jopa kiellettyä.

C. Vaikea perintö on useimmin käytetty termi muisti- ja politiikan tutkimuksessa (2 piste)

D. Kipeän ja vaikean menneisyyden käsittely ja tutkiminen (1 pistettä) Sääskilahti

Menneisyyden muistikiistoissa tulevat materiaalista perintöä ympäröivät kulttuuriset, taloudelliset, poliittiset ja affektiiviset prosessit tulevat näkyviksi. Hävettävästä, tuhoavasta natsiperinnöstä on haluttu sodan jälkeen eroon, mutta nykytilanteessa se on nostettu esiin, suojeltu ja sille on toisinaan annettu myös kulttuuriperintökohteen asema. Käsitykset siitä, mitä suojeltava kulttuuriperintö on, ovat alkaneet muuttua. Kipeästä menneisyydestä kertovia kohteita on entistä useammin alettu ottaa suojelun ja kulttuuriperintöohjelmien piiriin.

Toisen maailmansodan perintöön on kohdistunut viime vuosikymmeninä valtava kiinnostus, mikä on näkynyt turismina, näyttelyinä, historiallisen fiktion, aiheeseen liittyvän historian tutkimuksen ja kipeää menneisyyttä käsittelevien elokuvien ja tv-sarjojen kasvavana suosiona.

2. Rakenneanalyysi (Kankaan artikkelin mukaan)

A. Kriteerit/hakija ymmärtää mistä on kysymys (4 pistettä)

Rakenneanalyysi (compositional interpretation), keskittyy erityisesti kuvan sisällön ja muodon tulkitsemiseen. Keskittyessään rakenteeseen tämä menetelmä kuitenkin sivuuttaa kuvien kontekstin. Kangas täydentää sitä käyttämällä yhteiskunnallista kontekstualisointia, johon Michael Baxandall (1988, 29–30) viittaa termillä period eye.

B. Aikalaiskuvausmallinnus (3 pistettä)

Tämä analyysimenetelmä tuo kuvan alkuperäisen kontekstin osaksi tulkintaa ja pyrkii mallintamaan tapaa, jolla aikalainen olisi kuvan mahdollisesti ymmärtänyt (3 pistettä)

C. Halutun kuva välittäminen (2 pistettä)

Rakenneanalyysin ja kontekstualisoinnin kautta tutkitaan sitä, millainen virallinen viesti kuvien avulla haluttiin välittää. (2 pistettä)

D. Esimerkki Tito: (1 piste)

Analysoimalla tapoja, joilla Tito kuvattiin visuaalisessa propagandassa, on mahdollista hahmottaa, millä tavoin Neuvostoliitossa pyrittiin vaikuttamaan kansalaisten näkemyksiin Jugoslavian johtajasta.

3. Kulttuurinen muisti (Savolaisen artikkelin mukaan)

Kulttuurinen muisti on representaatioita (kertomuksia, kuvia ja rituaaleja), joissa menneisyys siirtyy nykyhetkeen ilmaisemaan ja vakiinnuttamaan yhteisön ja yksilön itseymmärrystä. (2 p.)

Se on dynaamista ja välittyvää kulttuuristen representaatioiden tulkintaa. (2 p.)

Se muuntelee, tulkitsee ja rakentaa uudennlaisia merkityksiä (2 p.)

Voidaan puhua muistin välittymisestä (mediation) ja uudelleen välittymisestä (remediation). (2 p.)

Sitä ohjaavat kulttuurissa olevat kollektiivisesti tunnistetut resurssit ja mallit ohjaavat tapoja ymmärtää ja tuottaa menneisyyttä nykyhetkessä (2 p.)

4. Rikkaruohottunut maisema (Aulan artikkelin mukaan)

Rikkaruohottunut maisema -käsitteen avulla voidaan tarkastella inhimillisten ja ei-inhimillisten toimijoiden ennalta määräämätöntä vuorovaikutusta maisemassa ja maisemaan; reittien ja kohtaamisten maisemaa. (3 p.)

Se on eri toimijoiden dynaaminen muodostelma, sommitelma, monimuotoinen lajien sekoittuneisuus. (2 p.)

Rikkaruohottunut maisema ei ole täysin ihmisen toiminnan tuhoama mutta ei myöskään koskematonta luontoa. (2 p.)

Rikkaruohottuneen maiseman tarkastelu avaa uusia näkökulmia eri lajien tapoihin olla maailmassa sekä elämän mahdollisuuksista tuhoutuneissa ympäristöissä. (2 p.)

Käsite on lähtöisin Anna Tsingiltä. (1 p.)

5. Affektiivinen mainonta (Hakolan artikkelin mukaan)

Hyödyntää Sara Ahmedin käsitettä affektista ja affektitaloudesta sekä mainonnan tahmaisuudesta. (2 p.)

On oleellinen osa affektiivista kapitalismia, (Eva Illouz) ts. affektiivisen mainonnan konteksti ja yhteys markkinatalouteen. (2 p.)

Rationaalisen ja faktoihin perustuvan mainonnan sijaan affektiivisella mainonnalla pyritään vaikuttamaan kuluttajan tunteisiin. Tuotteista rakennetaan osa asiakkaiden elämänhallinnan projekteja, sosiaalisia verkostoja ja mediasisältöjä. Esimerkkinä Hakola käyttää yhdysvaltalaisista Saattohoito-mainontaa, jossa negatiiviset mielikuvat ja tunteet kuolemasta muutetaan positiivisiksi erilaisten pelastustarinoiden avulla. Affektiivisessä mainonnassa tunteet ja hyödykkeet nivotaankin yhteen siten, että kuluttajalle luodaan ratkaisumalleja ja tarpeita hyödyntäen sekä negatiivisia että positiivisia tunteita. (5 p.)

Käsitteellinen täsmällisyys ja ilmaisun selkeys (1 p.)

6. Dialoginen unohtaminen (Sääskilahden artikkelin mukaan)

Aleida Assmanin määrittelemä tapa/muoto vaikean/kipeän kulttuuriperinnön unohtamisessa ja muistamisessa. (2 p.)

On yksi neljästä unohtamisen ja muistamisen prosessin yhteenkietoutuneista muodoista (muut: 2. muistamisen moraalinen funktio, 3. muistaminen transitiivisten prosessien vaihe, 4. dialoginen muistaminen) (2 p.)

Dialogisessa unohtamisessa korostuu vaikeneminen. Sen tarkoitus on estää väkivallan uudelleenpuhkeaminen. Vaikenemisen strategia on yleinen sodanjälkeisessä amnesiassa. Sääskilahden artikkelissa esimerkkinä on Rovaniemi, jossa vaikeasta kulttuuriperinnöstä on vaiettu ja menneisyydestä kertova ympäristöä ei ole suojeltu. (5 p.)

Käsitteellinen täsmällisyys ja ilmaisun selkeys (1 p.)

Osa 2: Aineistoon perustuvat tehtävät (0–40 pistettä)

Tehtävä 2.1: Vastaa tekstiaineiston 2.1 pohjalta

Termien määrittely: Affektit ja affektiivinen dynamiikka/intensiteetti (Lyhyt, selkeä määrittely riittää) (max 2 p.)

Kertomusten toimijoiden/hahmojen ja heidän välistensä suhteiden tunnistaminen: Hoitajat, vanhukset, omaiset, hoivakotien johto ja omistajat (max 4 p.)

Tunteiden ja kehoillisuuden tunnistaminen: Esim. nälkä, likaisuus, lääkkeet, esineellistäminen; pelko, alistuminen, viha, rakkaus. (max 4 p.: 2 p. yleistä luonnehdintaa – 2 p. tarkempaa erittelyä esimerkein)

Kerronnan ja argumentaation analyysi: Kertojien näkökulmat ja positiot (esim. uhri), argumentaation keinot (toisto, tunteita herättävät sanat) (max 4 p.: 2 p. – yleistä luonnehdintaa – 2 p. tarkempaa erittelyä esimerkein)

Affektiivisen dynamiikan soveltaminen teksteihin: Miten ja mihin suuntaan teksteissä ohjataan lukijoiden tunteita? Esim. havaintoja otsikoista, verkkosivustojen luonteesta, ”tahmaisista” ilmaisuista ja ilmiöistä. (max 4 p.: 2 p. yleistä luonnehdintaa – 2 p. tarkempaa erittelyä esimerkein)

Kirjallinen ilmaisu ja jäsentely (max 2 p.)

- 2 p. Sujuva ja virheetön kieli, selkeä jäsentely
- 1 p. Kieli sujuvaa ja lähes virheetöntä, jäsentely varsin selkeä
- 0 p. Kielivirheitä, jäsentely hajanainen

Tehtävä 2.2: Vastaa kuva-aineiston 2.2 pohjalta

Sovintovaaran näyttelyn tulkinta: paikan voi tulkita esimerkkinä *vaikean kulttuuriperinnön* käsittelystä ja *menneisyydenhallinnasta* aineellisen kulttuuriperinnön avulla. Sinne paikallisen yrittäjän toimesta kerätyt esineet muistuttavat kävijöitä menneestä ja tekevät Sovintovaarasta muistamisen paikan, vaikka niillä ei sinänsä olekaan mitään yhteyttä juuri Sovintovaaraan. Esineiden tuominen näkyvälle paikalle mahdollistaa vaikean menneisyyden yhteisöllisen käsittelyn ja siihen sisältyvien kiistojen ja ristiriitojen ratkaisun. (4 p.)

Sovintovaaran esineiden muuttuminen vuosikymmenten saatossa armeijan harjoitusmaaleista yms. museaalisesti kiinnostavaksi paikalliseksi kulttuuriperinnöksi edustaa *perinnöllistymisprosessia*. (2 p.)

'Perinnöllistymisprosessin' tarkempi määrittely. (2 p.)

Paikallinen vs. ulkopuolinen näkökulma kulttuuriperintöön: siinä missä esineet ovat paikallisten silmin merkkejä lähihistorian tapahtumista, ulkopuolisten silmin tällainen aineisto näyttäytyy usein Lapin 'koskematonta' luontoa rumentavana sotaromuna, mistä esimerkkinä on Pidä Lappi siistinä ry:n toiminta. Useimmat yhdistyksen siivoustalkoisiin osallistuneista ovat olleet Etelä-Suomesta kotoisin. (2 p.)

Kuvien havainnointi: Sovintovaaran näyttelyssä aineisto esitetään osana paikallista, lappilaista menneisyyttä ja identiteettiä, sulassa sovussa mm. puisten perinneveneiden kanssa. Kokonaisuus muistuttaa 'ite' tehtyä kotiseutumuseota. (2 p.)

Kuvien havainnointi: tykkiin kiinnitetty "ethän koske" –kyltti allevivaa sen museaalisuutta, koska museoesineisiin ei tyypillisesti saa koskea, vaikka se tässä tapauksessa onkin erikoista (tykki tuskin vahingoittuu kosketuksesta). (2 p.)

Kuvien havainnointi: 'näyttelyä' ympäröivä mukulakivireunus osoittaa sen olevan muistamisen paikka, menneiden tapahtumien symboli, hieman samaan tapaan kuin Taavetti Lukkarisen hirttopuun ympärille rakennettu rauta-aita (Ikäheimo & Äikäs). Reunus ja sijainti tekevät paikasta muistomerkin. (2 p.)

Oheislukemistona olleisiin artikkeleihin viittaaminen ja niiden hyödyntäminen taustatietona. (2 p.)

Vastauksen oikeakielisyys, hyvä jäsentely ja selkeä ilmaisu. (2 p.)